

B.S.Ingemann (1789-1862)

Bernhard Severin Ingemann, født i 1789, var præstesøn fra Torkildstrup på Falster. Hans barndom var idyl, men sorg og ulykke kom til at præge hans ungdom. Den dobbelthed anslår tonen i hans digtervirksomhed: Vemod og længsel overfor lys og harmoni. Han mistede allerede sin far i 1799, og kort tid efter farens død flyttede familien til Slagelse, hvor Bernhard kom på latinskole.

I 1807 tog han filologisk eksamen på Københavns Universitet – datidens adgangseksamen til universitetet. Her kom han ikke blot til at deltage i Københavns forsvar under det engelske bombardement af byen samme år, men han mistede endog alle sine ejendele, da hans logi i Fiolstræde nedbrændte under bombardementet som så mange andre huse i byen. Han tog hjem til Slagelse for at forberede sin næste eksamen, filosofi, men havde den sorg at miste sin mor i 1809 og i de følgende år en række nære slægtninge. Følgerne blev for Ingemann en evig kredsen omkring dødstanker og egen svagelighed. I den efterfølgende periode, hvor han dels blev huslærer i Valby, dels boede på Valkendorffs Kollegium for forgæves at gøre studierne færdige, skrev han en række skæbnedramaer omkring emnerne død og ulykke.

Imidlertid fik han også begyndt på sin poetiske produktion, og hans første digtsamling udkom i 1811 med følge af flere samlinger i de næste år. Populære sange som ”Vift stolt på Kodans bølge” og ”På Sjølund's favre sletter” blev til i den periode.

Ingemanns sceneproduktion fik en blandet modtagelse, og fra 1820 indstillede han sit sceneforfatterskab, bl.a. under stærk kritik fra J.L. Heiberg – tidens strenge smags- og kunstdommer.

Ingemann forsøgte sig med romantikkens yndlingsemne, dyrkelsen af ung og ulykkelig kærlighed i romanform, men det blev en anden romantisk genre, historieromanen og det historiske digt, der blev hans rette element.

Omkring 1812 havde Ingemann forelsket sig i og forlovet sig med Lucie Marie Mandix, en etatsrådsdatter, der – meget romantisk – var hans genboerske i Skt. Pedersstræde. Hun gav ham livsmod og et langt tøj, så de sammen fik 10 års forlovelse efter tidens skik og siden 40 års ægteskab. Hun var som han en følsom natur, men med realitetssans til at ”overleve” et sværmeri, da Ingemann på sin Italiensrejse i 1818-19, hans kongeligt finansierede ”dannelsesrejse”, forelskede sig i en ung dansk dame, hans ”Valborg” i senere digtning.

Vel hjemkommen fra rejsen arbejder Ingemann i en mat periode med eventyr og fortællinger. I 1821 bliver han ansat af Frederik d.6 som lektor i dansk sprog og litteratur ved det genåbnede Sorø Akademi. Ved akademiet bliver der til 1849 et levende skolemiljø, og her skriver Ingemann en række af sine historiske digte og romaner, inspireret af den historiske egn. Romanerne om Valdemar Sejr, Kong Erik og de fredløse, Prins Otto af Danmark samt hans digtcyklus Holger Danske - bedst kendt for sangen "I alle de riger og lande" bliver til her.

Sorø Akademi med undervisning og liv blandt børnene bliver også rammen om en række salmer i 1822 skrevet på opfordring af biskop J.P. Mynster. Men den egentlige udgivelse af morgen- og aftensange kommer i 1837-38.

Grundtvig, der var ven med Ingemann og korresponderede med ham, nærede store forventninger til hans bidrag til fornyelse af dansk salmesang og - digtning. De forventninger indfrier Ingemann bl.a. i morgensalmer som *Nu ringer alle klokker mod sky, Lysets engel går med glans, I østen stiger solen op.*

Sammen med aftensange som *Dagen går med raske fjed, Bliv hos os, når dagen hælder* og *Der står et slot i Vesterled* får Ingemann anslået en lethed i sprog og billeder, der bliver folkeeje. Ganske son han senere i *Dejlig er jorden, Julen har bragt velsignet bud* og *Glade jul, dejlige jul* finder poetiske udtryk, der appellerer til følelser og barnesind.

Ingemanns gamle dage blev præget af de nationale omskiftelser: Treårskrigen og junigrundloven 1849.

Han endte sit stille liv i Sorø i 1862, og det blev historiens ironi, at han - den barnløse - i sit lange liv og ægteskab med Lucie, fik skabt børnesalmer af blivende værdi.

Ingemann er blevet kritiseret for føleri, sentimentalitet og et udvandet kristendomssyn. Men i sine bedste salmer er han renfærdig og stiltfærdigt inderlig. Gustav Albeck, tidligere professor i nordisk litteratur ved Århus Universitet skriver om ham: "Der er en finhed og musikalitet i hans vers, der kun opnås af kunstens ydmygeste dyrkere".

Ingemann og Weyse

Det er nødvendigt at skrive de to navne sammen, komponisten C.E.F. Weyses og digteren B.S. Ingemanns. For de udgør et "tvillingepar" i dansk salmesang.

Weyse forstod at indleve sig i stemning og ordvalg hos Ingemann. Hans melodier afspejler den romantiske stemning og følelse hos Ingemann, men også det enkle og i ordets bedste forstand barnlige hos ham. Med Weyse begynder den danske sangs tradition for sammenhæng mellem melodi og ord.

C.E.F. Weyse (1774-1842)

Christoph Ernst Friederich Weyse, født i 1774, i Altona, Tyskland.

Han kom til verden i den del af kongeriget Danmark, der kaldtes hertugdømmerne Slesvig-Holsten, og som dengang stod under dansk overhøjhed. Weyse mistede sin far kun 6 år gammel, og da hans mor giftede sig igen, blev hans andet hjem hos bedstefaderen Bernhard Chrisoph Heuser. Det var et musikalsk hjem, da bedstefaderen var kantor ved hovedkirken i Altona.

Et musikalsk barn, der startede tidligt, og Weyse komponerede, spillede og sang. Hans første kompositioner er fra 1785, altså da han var 11 år gammel. Derudover optog dukketeater og skolegang hans tid.

Efter sin mors død i 1789 kom han til København, hvor han boede hos datidens store komponist J.A.P. Schultz. Her lærte han musikteori, violinspil hos koncertmester Tiemroth, og han blev introduceret ved hoffet. Det sidste var ikke mindst vigtigt for en ung fremadstræbende musiker på enevældens tid under Frederik d. 6., da kunstnere levede af kongelig og anden ”fornem” understøttelse. Weyses bevilgedes i 1790 hundrede rigsdaler årligt!

Senere blev han organist ved Reformerte Kirke i København og endelig ved Vor Frue Kirke, hvor han i 1842 kunne holde 50 års organist-jubilæum. Han oplevede den ære at blive kongelig komponist i 1819 med 1000 rigsdaler årligt.

Som komponist var Weyse et flittigt ”barn” af romantikken og inspireret af Mozart, Haydn og Gluck. Hans samtidige som Rossini og Boccherini afviste han, for det kunstfærdige faldt ikke i hans smag. Hans kompositioner omfattede alle genrer, og i perioden 1795-99 skrev han syv symfonier.

I kirken var Weyse, ifølge J.E.P. Hartmann, sin store efterfølger, den første indfødte(!) danske organist. Han udgav i 1839 sine egne salmemelodier i Korallbogen, kirkens melodibog. Derudover var han, hvad den geniale komponist og klavervirtuos Frantz Liszt så, en fantastisk improvisator.

For den danske sang og salme var han banebrydende, og han udgav danske folkeviser i 1840 og 1842 (posthumt), og det var ham, der skrev melodien til Grundtvigs salme: ”Den signede dag med fryd vi ser”.

Det blev sagt om ham, at han, som H.C. Andersen, var størst i lille format, og J.L. Heiberg siger i sin mindeprolog om ham; at han repræsenterede romantikken på ”løvspringsstadiet”. Det løvspring blev til en vældig blomstring i samarbejdet med Ingemann omkring aften- og morgensalmerne og dermed et særligt afsnit i dansk salmesang.